

1. KRACHTLIJNEN

Binnen muzische vorming brengen we onze leerlingen **doelbewust** in allerlei gevarieerde situaties waarin ze kunnen ervaren hoe mensen gebruik maken van beeld, muziek, drama en beweging/dans om onbevangen, vrank en vrij uitdrukking geven aan wat hen bezighoudt: aan hoe ze de werkelijkheid ervaren, aan wat ze denken en voelen.

We nodigen onze leerlingen uit om die muzische en kunstzinnige werkelijkheid – die vaak nieuw is voor hen - intens te ervaren, te beleven en ervan te genieten. Dat **genieten** is essentieel omdat daarin de goesting ontstaat om de ervaren expressievorm opnieuw op te zoeken, om er meer over te weten te komen of om er zelf mee aan de slag te gaan. Nieuwsgierig zijn is een belangrijke opstap naar intens en gericht zintuiglijk **beschouwen**. Dat is nodig om de eigenheid, de vele mogelijkheden van een expressievorm en de achterliggende bedoeling te beleven, te onderzoeken en te ontdekken.

Door over de ervaringen die uit het beschouwen voortkomen met elkaar te **communiceren**, ontwikkelen onze leerlingen taal die hen helpt om de muzische ervaringen te verwoorden, te onthouden en te borgen. Die taal vormt de basis van een **persoonlijk muzisch referentiekader**. Dat ontwikkelt zich gaandeweg en laat toe om nieuwe muzische en kunstzinnige ervaringen beter te begrijpen, te duiden en te waarderen.

Aan de grondslag van elke muzische of kunstzinnige ervaring ligt de **verbeelding**. Dat inzicht moet in muzische vorming zeker worden meegegeven. In de eerste plaats verwijst 'verbeelden' naar de mentale actie waarbij we in gedachten dingen fantaseren en nieuwe contexten verzinnen. In de tweede plaats verwijst verbeelden ook naar 'doen', naar **creëren**. Wanneer we met de mogelijkheden van ons lichaam en door gebruik te maken van technieken, materialen en instrumenten vanuit bekende elementen nieuwe dingen ontwerpen, scheppen we een nieuwe werkelijkheid.

Tijdens muzische vorming zetten we vooral in op de bewustwording van **proces**ervaringen die aan het beschouwen en creëren verbonden zijn. Daarnaast willen we onze leerlingen ook stimuleren om hun expressie aan anderen te **tonen**. Immers, wanneer ze creëren geven ze vorm aan hun eigen verbeelding en hopen ze dat anderen daarin meegaan, dat ze hen begrijpen. Om te weten in welke mate dat lukt is de dialoog met een publiek een belangrijk middel. Zo ontstaat er ook ruimte voor **reflectie** en voor het uitwisselen van tips en suggesties die het toekomstige muzisch handelen kunnen versterken.

Muzische vorming zet niet enkel in op de **muzische expressie** van mensen. Ze heeft ook expliciet aandacht voor de wereld van de **kunst en de kunstenaar**. Kunst kan confronterend zijn, verrassend of amusant. Soms word je er helemaal door overspoeld of overdonderd. Soms laat kunst je ook koud en raakt het je niet. Die ervaringen uitlokken en bespreken behoort ook tot de inhoud van muzische vorming. Uit ontmoetingen met kunstenaars kan je onthouden welke zoektocht ze soms afleggen om tot een creatie te komen. Je krijgt ook zicht op hun meesterschap.

In de katholieke basisschool trekken we de kaart van een brede en gevarieerde initiatie in **vier muzische domeinen: 'beeld', 'muziek', 'drama' en 'dans'**. Dat we deze domeinen apart benoemen betekent niet dat we aansturen op een 'verkokering' binnen muzische vorming. In tegendeel zelfs. We nodigen leerkrachten uit om bij voorkeur geïntegreerd om te springen met deze domeinen en ze in samenhang aan te bieden. De beschotten tussen deze muzische domeinen zijn trouwens flinterdun, of zelfs onbestaand. Dat bewijzen de vele nieuwe multimediale expressie- en kunstvormen die zich over de muzische domeinen heen ontwikkelen. Door in dit leerplan toch vier domeinen te onderscheiden hebben we wel de kans om stil te staan bij de eigenheid van elk domein. Daarbij denken we aan de specifieke **muzische bouwstenen** en **materialen en technieken** die aan elk domein verbonden zijn. Dat neemt niet weg dat we tegelijk aandacht hebben voor wat deze domeinen gemeen hebben. Belangrijk is in ieder geval dat de domeinen evenwaardig aan bod komen.

Muzische vorming beperkt zich niet tot de specifieke onderwijstijd die we in het lessenrooster voorzien om systematisch aan de doelen van dit leerplan te werken. Goede muzische vorming gaat namelijk uit van een **driesporenbeleid** dat zich richt op de ontwikkeling van:

- een specifiek aanbod tijdens muzische activiteiten en lessen,
- een geïntegreerd aanbod via de andere leergebieden, belangstellingscentra en projecten en
- een muzisch klas- en schoolklimaat.

We streven ernaar om tegen het einde van de basisschool kinderen af te leveren die ook op muzisch vlak **geletterd, wijs** en **vaardig** zijn en die er in slagen **zinzoekend** te beschouwen en **zingevend** te creëren.

Het is duidelijk dat we met muzische vorming willen bijdragen aan de harmonische ontwikkeling van de totale persoon. Willen we daar in slagen, dan moeten we zorgen voor een **veilig en warm klimaat** waarin de muzische expressie van elk kind kan gedijen. Laten we vooral niet vergeten dat kinderen zich in de flow van hun expressie vaak helemaal bloot geven. Uit wat ze doen blijkt hun aanleg en talent, maar ook hun beperking en eventuele angst om zich te tonen. Het is aan de leerkracht om daar met gepaste **zorg** op in te spelen.

2. MUZISCHE VORMING EN ZIN IN LEREN! ZIN IN LEVEN!

Goede muzische vorming zet in op de **persoonsgebonden en cultuurgebonden ontwikkeling** van kinderen. Daartoe komen de tien ontwikkelvelden en hun onderliggende ontwikkelthema's regelmatig in de focus.

Vanzelfsprekend zet muzische vorming in het bijzonder in op persoonsgebonden ontwikkeling en bij de cultuurgebonden ontwikkeling op de muzische, de mediakundige en de taalontwikkeling. Bij de muzische en mediakundige ontwikkeling staan we even stil.

MUZISCHE ONTWIKKELING (MU)

Ik geniet van kunst en expressie en kan me creatief en kunstzinnig uitdrukken.

In dit ontwikkelveld nodigen we kinderen uit om de muzische en kunstzinnige werkelijkheid – die vaak nieuw is voor hen - intens te ervaren, te beleven en ervan te genieten. Dat genieten is essentieel omdat daarin de goesting ontstaat om de ervaren expressievorm opnieuw op te zoeken, om er meer over te weten te komen of om er zelf mee aan de slag te gaan. Via beschouwen en creëren ontdekken kinderen de eigenheid en de vele mogelijkheden van een expressievorm. Ze stellen zich vragen bij de achterliggende bedoeling.

We moedigen kinderen ook aan om over hun muzische ervaringen met elkaar te communiceren. Zo ontwikkelen ze de taal die hen helpt om die ervaringen te verwoorden, te onthouden en te borgen. Die taal is een deel van het repertoire en het persoonlijk muzisch referentiekader dat ze gaandeweg ontwikkelen en dat ze nodig hebben om nieuwe muzische en kunstzinnige ervaringen beter te begrijpen, te duiden en te waarderen.

Aan de grondslag van elke muzische of kunstzinnige ervaring ligt de verbeelding. In de eerste plaats verwijst 'verbeelden' naar de mentale actie waarbij we in gedachten dingen fantaseren en nieuwe contexten verzinnen. In de tweede plaats verwijst verbeelden ook naar 'doen', naar creëren. Wanneer ze met de mogelijkheden van hun lichaam en door gebruik te maken van technieken, materialen en instrumenten vanuit bekende elementen nieuwe dingen ontwerpen, scheppen kinderen een nieuwe werkelijkheid.

Binnen het ontwikkelveld van de muzische ontwikkeling zetten we in op een brede en gevarieerde initiatie in vier muzische domeinen: 'beeld', 'muziek', 'dans' en 'drama'. Die bieden we bij voorkeur op een geïntegreerde manier aan. De beschotten tussen deze muzische domeinen zijn immers dun. Dat bewijzen de vele nieuwe multimediale expressie- en kunstvormen die zich over de muzische domeinen heen ontwikkelen.

Muzische grondhouding (MUgr)

Ik sta open voor het kunstzinnige. Ik durf verbeelden en creatief vorm geven.

De ontwikkeling van een muzische grondhouding is erop gericht om een open houding te ontwikkelen tegenover de wereld van de verbeelding, de kunsten en de expressie. Durf en nieuwsgierigheid zijn daarbij belangrijke elementen.

Kinderen die over deze muzische grondhouding beschikken staan open voor nieuwe (muzische of kunstzinnige) ervaringen en gaan ernaar op zoek. Ze durven verbeelden en meegaan in de verbeelding van anderen. Zo ontdekken ze hun eigen voorkeuren en talenten en ontstaat de bereidheid om deze te tonen en aan te wenden in het eigen leven.

MUgr1 De wereld open benaderen met aandacht voor en goesting in het kunstzinnige, de verbeelding, de creativiteit en het esthetische.

MUgr2 Durven fantaseren en verbeelden.

- MUgr3 Zich bewust worden van de eigen muzische en creatieve mogelijkheden (talenten) en die tonen.
- MUgr4 Overall muzische mogelijkheden zien en benutten.
- MUgr5 Inspelen op de muzische beleving van anderen: de kunstenaar of publiek.

Muzische geletterdheid (MUge)

Ik ben me bewust van de eigenheid van beeld, muziek, dans en drama. Ik kan muzisch uitdrukken wat in me leeft.

Muzische geletterdheid

Om muzisch geletterd te worden dompelen we de kinderen in de basisschool op een gevarieerde wijze onder in de wereld van beeld, muziek, dans en drama. Zo ervaren ze de mogelijkheden en de eigenheid van de muzische talen en hun vele toepassingen. Ze worden zich gaandeweg bewust van de specifieke bouwstenen van beeld, muziek, dans en drama. Bij het beschouwen helpen de bouwstenen kinderen om kunst- en cultuurervaringen gericht en bewuster te beleven en te begrijpen. Bij het eigen creëren leidt een bewuste omgang met deze bouwstenen naar een versterking van de zeggingskracht van expressie.

Muzisch geletterde kinderen hebben een goed zicht op de vele expressieve mogelijkheden van beeld, muziek, dans en drama. Ze begrijpen de taal die de kunstenaar spreekt en kunnen boodschappen in kunstzinnige expressie achterhalen. Ze beschikken over een gevarieerd muzisch repertoire op basis van hun gevarieerde ervaringen met kunst en cultuur.

- MUge1 De wisselwerking tussen muzisch beschouwen en creëren illustreren.
- MUge2 De muzische bouwstenen beleven, herkennen, onderzoeken en hanteren.

Beeld	muziek	drama	dans
Licht	Klankkleur	Rol	Kracht
Ruimte	Ritme	Tijd	Vorm
Lijn	Melodie	Ruimte	Ruimte
Vorm	Tempo	Structuur	Tijd
Kleur	Dynamiek	Handeling en taal	Structuur
Textuur	Structuur/vorm	Samenspel	relatie
Compositie	Samenklank		

- MUge3 Boodschappen en symboliek in kunst en muzische expressie begrijpen en verwerken.
- MUge4 Diverse (kunstzinnige) cultuurervaringen opdoen en verwerken. De waarde en functie van kunst in de samenleving ervaren.
- MUge5 Muzische domeinen, hun werkvormen en vormgevingsmiddelen ontdekken, doelgericht kiezen en combineren om zich expressief te uiten.

Muzische vaardigheid (MUva)

Ik beschik over voldoende technische en instrumentele kennis en vaardigheid om me creatief en kunstzinnig te uiten.

Om zich creatief en muzisch te uiten in beeld, muziek, dans en drama hebben kinderen een basis aan technische en instrumentele kennis en vaardigheid nodig. Deze verwerven de kinderen in de basisschool al doende en met de bedoeling om zich verfijnder en beter te uiten. Hoe meer materiaal ze in hun muzische gereedschapskoffer hebben, hoe meer mogelijkheden er zijn.

Muzisch vaardige kinderen zijn bereid tot experimenteren en oefenen om hun muzische vaardigheid te verbreden en te versterken. Het zijn goede waarnemers die stelen met hun ogen en die onderzoeken welke technieken en materialen anderen in hun expressie gebruiken.

MUva1 Tot kwaliteitsvol muzisch samenspel komen.

MUva2 Gericht beschouwen van beelden, muziek, dans en drama met oog voor de muzische bouwstenen, werkvormen en vormgevingsmiddelen.

- Beeld
- Muziek
- Dans
- Drama

MUva3 De technische en expressieve vaardigheden die nodig zijn om zich muzisch uit te drukken in beeld, muziek, dans en drama verfijnen.

- Beeld
 - beeldspel
 - tekenen en werken met kleuren
 - schilderen, drukken en werken met kleuren
 - werken met plastische materialen: kleien, werken met brooddeeg, werken met zand ...
 - collage, constructie, beeldhouwen
- Muziek
 - muziekspel
 - musiceren met de stem: stemvorming, zingen, improvisatie ...
 - musiceren met instrumenten: klankstukken uitvoeren, muziekstukken uitvoeren, improvisatie ...
 - musiceren met grafische partituren: partituren verklanken, partituren ontwerpen
 - ontwerpen van klank en muziek: klankstuk ontwerpen, muziekstuk ontwerpen

- Dans
 - dansspel
 - bewegingsexpressie
 - dansexpressie, dansimprovisatie, dansverhaal ...
 - gestructureerde dans: bewegingsreeksen, kinderdans, dansstijlen ...
 - dans ontwerpen: bewegingsreeksen, danspartituur ...

- Drama
 - dramaspel
 - drama met materialen: poppenspel, schimmenspel, maskerspel ...
 - verbaal drama: spelen met teksten, toneelspel, tekstimprovisatie ...
 - non-verbaal drama: mime, pantomime, tableau-vivant, clownerie

MEDIAKUNDIGE ONTWIKKELING (ME)

Ik ga op een enthousiaste, zelfredzame en kritische manier om met media en mediaboodschappen.

Kinderen van vandaag groeien op in een gedigitaliseerde mediaomgeving. We willen dan ook dat ze op een enthousiaste, zelfredzame en kritische manier omgaan met media en mediacontent.

We moedigen hen aan om hun mediacompetenties positief aan te wenden en deze blijvend aan te scherpen. Binnen de eigen leefwereld beperkt de mediakundige ontwikkeling van kinderen zich vaak tot vaardigheden. Dit als gevolg van een hoofdzakelijk intuïtief gebruik van media. Binnen het ontwikkelveld van mediakundige ontwikkeling willen we zorgen voor een dieper inzicht in de mechanismes van de mediawereld en in het gebruik van de eraan verbonden mediamiddelen. Zo ontwikkelen kinderen een kritische blik waarmee ze de wereld van de media op een positieve, maar tegelijk veilige manier kunnen tegemoet treden.

Werken aan mediakundige ontwikkeling houdt in dat kinderen naast elementaire kennis over verschillende media en hun toepassingen ook vaardigheden en inzichten verwerven om zinvol en creatief met media om te gaan, ermee te leren en te communiceren. We onderscheiden drie ontwikkelthema's.

Mediawijsheid (MEmw)

Ik sta open voor en ga wijs om met media.

Mediawijze kinderen staan open voor het gebruik van media door henzelf en door anderen. Ze zijn er nieuwsgierig naar en onderzoeken het impact van de media op zichzelf en op anderen. Daarbij stellen ze zich op als kritische beoordelaars van mediaboodschappen. Zo ervaren ze dat de werkelijkheid zoals anderen die in de media voorstellen, slechts een interpretatie van die werkelijkheid is. Soms heeft ze zelfs niets meer met die werkelijkheid te maken. Door mediawijs om te springen met de beschikbare mediamiddelen en media-informatie voorkomen kinderen dat ze ongewild zichzelf of anderen in de problemen brengen.

- MEmw1 Media enthousiast en positief aanwenden.
- MEmw2 Mediacontent en mediagebruik van zichzelf en anderen kritisch beoordelen naar inhoud, vorm en gebruik.
- MEmw3 Media doordacht en zorgzaam aanwenden.

Mediageletterdheid (MEge)

Ik ben me bewust van de eigenheid van verschillende media en hun toepassingen. Ik zet media creatief en doelgericht in.

Binnen het ontwikkelthema mediageletterdheid ontdekken kinderen de eigenheid van verschillende media en hun toepassingen. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar de bouwstenen van de audiovisuele media. Door zich in verschillende media uit te drukken, ontdekken ze welke het beste aansluiten bij hun persoon en bij het doel dat ze vooropstellen.

- MEge1 De eigenheid en mogelijkheden van verschillende media en hun toepassingen ontdekken en begrijpen.
- MEge2 Passende media kiezen en combineren in functie van een beoogd doel.
- MEge3 Mediacontent verwerken.
- Mediacontent herkennen en selecteren
 - Mediacontent ontdekken en begrijpen
 - Mediacontent beschrijven, selecteren, ordenen en verbinden
- MEge4 De audiovisuele bouwstenen herkennen, onderzoeken en hanteren.
- Geluid
 - Licht
 - Kader
 - Montage
 - Beeldbewerking
- MEge5 De functie en de waarde van media in de eigen leefwereld ervaren en aantonen.

Mediavaardigheid (MEva)

Ik gebruik mediatoepassingen efficiënt.

Met media omgaan, veronderstelt ook technische en instrumentele competentie. Zonder technische en instrumentele basiskennis en -vaardigheden is het onmogelijk om met media om te gaan. Daarom willen we de mediavaardigheid bij de leerlingen verder ontwikkelen. Dat houdt in dat ze een aantal elementaire technische principes begrijpen en dat ze eenvoudige technische handelingen kunnen

uitvoeren. Op die manier kunnen kinderen op een efficiënte, zorgzame en veilige manier omgaan met de media die hen omringen.

MEva1 Technische en instrumentele computervaardigheden ontwikkelen.

MEva2 Digitale audiovisuele vaardigheden ontwikkelen.

MEva3 Digitale informatievaardigheden ontwikkelen.

MEva4 Digitale communicatievaardigheden ontwikkelen.

De muzische bouwstenen

Beeld	muziek	drama	dans	media
Licht	Klankkleur	Rol	Kracht	Geluid
Ruimte	Ritme	Tijd	Vorm	Licht
Lijn	Melodie	Ruimte	Ruimte	Kader
Vorm	Tempo	Structuur	Tijd	Montage
Kleur	Dynamiek	Handeling en taal	Structuur	beeldbewerking
Textuur	Structuur/vorm	Samenspel	Relatie	
Compositie	Samenklank			

Leerlijnprincipe

2,5 – 5	Speels en onder begeleiding beleven van ...
5 – 8	Bewust beleven, herkennen en onder begeleiding spelen met ...
8 – 10	Bewust beleven, herkennen, uitvoeren en creatief gebruik maken van ...
10 – 12	Bewust beleven, herkennen, beschrijven, uitvoeren en creatief gebruik maken van ...

De technisch – expressieve vaardigheden

Beeld

- beeldspel
- tekenen en werken met kleuren
- schilderen, drukken en werken met kleuren
- werken met plastische materialen: kleien, werken met brooddeeg, werken met zand...
- collage, constructie, beeldhouwen

Muziek

- muziekspel
- musiceren met de stem: stemvorming, zingen, improvisatie...
- musiceren met instrumenten: klankstukken uitvoeren, muziekstukken uitvoeren, improvisatie...
- musiceren met grafische partituren: partituren verklanken, partituren ontwerpen
- ontwerpen van klank en muziek: klankstuk ontwerpen, muziekstuk ontwerpen

Dans

- dansspel
- bewegingsexpressie: dansexpressie, dansimprovisatie, dansverhaal...
- gestructureerde dans: bewegingsreeksen, kinderdans, dansstijlen ...
- dans ontwerpen: bewegingsreeksen, danspartituur ...

Drama

- dramaspel
- drama met materialen: poppenspel, schimmenspel, maskerspel...
- verbaal drama: spelen met teksten, toneelspel, tekstimprovisatie...
- non-verbaal drama: mime, pantomime, tableau-vivant, clownerie ...

Leerlijnprincipe

2,5 – 5	exploreren en experimenteren onder begeleiding
5 – 8	oefenen met, mogelijkheden verkennen...
8 – 10	verder onderzoeken van mogelijkheden, verfijnen van... zelfstandig
10 – 12	nieuwe mogelijkheden verkennen, verfijnen gevarieerd aanwenden, combineren van... Zelfstandig, samen met...